

NOTA SANT'EGIDIO OVER PROJECT 'HUMANITAIRE CORRIDOR' (2017-2018) VOOR HOORZITTING KAMERCOMMISSIE BINNENLANDSE ZAKEN 5 februari 2019

1. Wat voorafging:

Sant'Egidio: zet zich, als Internationale Actor sui generis, erkend door de Katholieke Kerk, door België (Akkoord met FOD Buitenlandse Zaken van 10 november 2011) en door tal van Staten en Internationale organisaties, al vele decennia in voor het onthaal, de opvang en de integratie van nieuwkomers in België, en in tal van landen van Europa en de wereld.

Corridoi Umanitari: Ten einde een humaan antwoord te formuleren op de vluchtelingencrisis uit Syrië en Eritrea en de humanitaire crisis op de Middellandse Zee en in te gaan op de vele oproepen van Europese/internationale instellingen en humanitaire organisaties om "safe and legal pathways" te organiseren voor kwetsbare vluchtelingen, ontwikkelde Sant'Egidio – samen met diverse katholieke en protestantse actoren – het concept van "Corridoi Umanitari/Couloirs Humanitaires", binnen het kader van de nationale wetten en de Europese regelgeving. Deze kwamen tot stand door het akkoord met de Italiaanse regering van 15/12/2015 (1000 humanitaire visa voor vluchtelingen in Libanon, verlengd op 7/11/2017 met nog eens 1000 humanitaire visa, en 500 voor vluchtelingen uit Ethiopië op 12/1/2017); vervolgens met de Franse regering (500 humanitaire visa uit Libanon, akkoord van 14 maart 2017). Juridische basis van deze akkoorden is telkens het Artikel 25 van de Verordening (EG) nr. 810/2009.

Together in Peace: in opvolging van de internationale interreligieuze vredesmeeting "Peace is the Future" van september 2014 in Antwerpen, nam Sant'Egidio het initiatief om de hoofden van alle erkende levensbeschouwingen in België te verenigen in het Comité "Together in Peace", met de uitdrukkelijke bedoeling om samen hun maatschappelijke verantwoordelijkheid op te nemen ter bevordering van het samenleven (cfr: mars "Together in Peace" in Brussel op 15/3/2015).

2. Humanitaire Corridor (voorbereiding 2017)

Op 23 januari 2017 richtten de verantwoordelijken van de erkende levensbeschouwingen, verenigd in dit Comité Together in Peace", [een brief](#) aan de federale regering (eerste minister, vice-premier en minister van Buitenlandse Zaken en Staatssecretaris Asiel en Migratie).

Daarin stelden ze voor om naar het Italiaanse model ook een "Humanitaire Corridor" op te zetten voor **150 kwetsbare vluchtelingen vanuit Libanon**. Het identificatiecriterium was van in het begin kwetsbaarheid en eventuele banden met België. Ze wezen op het belang van voorafgaande screening en instemming van de Libanese en Belgische overheden en veiligheidsdiensten.

De erediens ten engageerden zich voor het betalen van de kosten voor visa, overtocht, opvang tijdens de asielpcedure en begeleiding ter bevordering van de integratie voor de duur van één jaar.

De hoofden van de erediens ten mandateerden prof. Jan De Volder, initiatiefnemer en coördinator van Together in Peace, om hierover de gesprekken te voeren met de federale Regering.

Het schriftelijke [antwoord van de Premier](#) en een mondeling contact met de Minister van Buitenlandse Zaken bevestigden dat de bevoegdheid hiervoor lag bij de Staatssecretaris voor Asiel en Migratie.

In de loop van 2017 voerde **Jan De Volder** (als gemandateerde van Sant'Egidio (SEG) en Together in Peace (TiP)) hierover verschillende gesprekken met toenmalig Staatssecretaris Theo Francken en/of een kabinetsmedewerker.

Voornamelijk volgende kwesties kwamen ter sprake:

- a. **Herkomstland:** Staatssecretaris stond enkel open voor Syriërs, omdat deze (itt Irakezen, Palestijnen) haast automatisch bescherming krijgen in België. => SEG/TiP is hierin meegegaan
- b. **Transitland:** Staatssecretaris was vragende partij dat het contingent van 150 personen een groep Syrisch-orthodoxe vluchtelingen zou behelzen, die via de Belgische Consul in Istanbul om overkomst naar België hadden verzocht. SEG/TiP stond hier weigerachtig tegenover wegens 1) meer ervaring en terreinkennis in Libanon; 2) niet enkel christenen, ook moslims en andere kwetsbare groepen. 3) niet meewerken aan vertrek christenen uit Midden-Oosten zonder instemming van lokale kerken.
Na overleg en instemming van Syrisch-orthodoxe Patriarch en Syrisch-orthodoxe bisschoppen in Istanbul en België => Compromis: 75 vluchtelingen uit Libanon, 75 uit Turkije.
- c. **Religie kandidaten:** Staatssecretaris toonde zich voorstander om christenen te laten overkomen wegens 1) bedreiging minderheden; 2) groter draagvlak bij bevolking; 3) overwicht moslims in asielcentra => SEG/TiP is hier niet in meegegaan. Niet religieus toebehoren, wel kwetsbaarheid moest hoofdcriterium zijn; weliswaar is behoren tot cultureel/etnisch/religieuze minderheid in sommige gebieden in Syrië een factor van kwetsbaarheid. Voor het programma "Humanitaire Corridors" komen moslims, christenen, alawieten, Druzen, Koerden, jezidi, e.a. in aanmerking, zolang ze nood hebben aan internationale bescherming.
- d. **Definitie Kwetsbaarheid:** Houdt rekening met Richtlijn 2013/33/EU van het Europees Parlement en de Raad van 26 juni 2013, dat in art. 21 stelt: "De lidstaten houden in hun nationale recht tot uitvoering van deze richtlijn rekening met de specifieke situatie van kwetsbare personen zoals minderjarigen, niet-begeleide minderjarigen, personen met een handicap, ouderen, zwangere vrouwen, alleenstaande ouders met minderjarige kinderen, slachtoffers van mensenhandel, personen met ernstige ziekten, personen met mentale stoornissen en personen die foltering hebben ondergaan, zijn verkracht of aan andere ernstige vormen van psychologisch, fysiek of seksueel geweld zijn blootgesteld, zoals slachtoffers van vrouwelijke genitale verminking."
De Staatssecretaris toonde voorkeur voor (volledige) gezinnen met kinderen (volledig om vervolgmigratie te verminderen); maar stond ook open voor (beperkt aantal) mensen met bijzondere medische problematiek of ouderen met familie in België. => SEG/TiP is hierin meegegaan en heeft zich geëngageerd voor een mix.
- e. **Rol Fedasil:** aanbod 'private sponsorship' => kandidaten deden geen beroep op recht op opvang, wel recht op medische zorgen.
- f. **Uitvoerder:** Gezien alle erkende erediensinstellingen partner waren in het project, was de Staatssecretaris voorstander van één aanspreekpunt. => daarop heeft SEG de regie op zich genomen.
- g. **"On top":** De '150' mochten voor SEG/TiP niet worden opgenomen in de quota waartoe België zich geëngageerd had in het kader van internationale hervestigingsprogramma's => Staatssecretaris is daarin meegegaan
- h. **Officieel akkoord en mediatisering:** Staatssecretaris was aanvankelijk geen vragende partij voor officieel protocol en publieke ondertekening => is wel meegegaan in de vraag van SEG/TiP voor een officieel akkoord.
Mediatisering werd beperkt tot ondertekening en eerste aankomst om privacy betrokkenen te respecteren

Op 22 november 2017 ondertekenden de heer Theo Francken, toenmalig staatssecretaris voor asiel en migratie, en Hilde Kieboom, voorzitter van Sant'Egidio België, in partnerschap met de hoofden/vertegenwoordigers van alle erkende erediensinstellingen van België, onder wie kardinaal Jozef De Kesel, [een protocol](#) (intentieverklaring) 'betreffende het opzetten van een privaat gefinancierde "humanitaire corridor" voor 150 Syrische kwetsbare vluchtelingen uit Libanon en Turkije naar België.

Er dient nog opgemerkt te worden dat de term “Humanitaire Corridor” enkel gebruikt zou mogen worden voor dit project van Sant’Egidio in partnerschap met de erkende erediensdiensten, omdat het beantwoordt aan een internationaal model met bepaalde standaarden (verschillend van andere ‘Reddingsoperaties’.

3. Humanitaire Corridor (uitvoering 2017-2018)

Vanuit België stond diaken **Pieter Wieërs** (bisdom Antwerpen/SEG) in voor de identificatie van de kandidaten en de organisatie van de overtochten.

In Libanon gebeurde dat in samenwerking met het Sant’Egidio-team in Libanon, dat bestond uit mensen met een goede kennis van het Midden-Oosten en de Europese samenlevingen (niet uit Libanezen en Syriërs teneinde vooroordelen en favoritisme te voorkomen).

De procedure kende twee fases: 1) signalisatie van mogelijke kandidaten; 2) de eigenlijke selectieprocedure.

Kandidaten werden gesignaleerd a) door lokale partners in Libanon, zoals het Rode Kruis ICRC, Unicef, Medecins sans Frontières, Terre des Hommes, Save the Children; Caritas Libanon, Assomud, Amel, JRS, Arcenciel, en verschillende lokale islamitische en christelijke hulporganisaties) b) door privé-personen of humanitaire organisaties in België, die het bestaan van dit project hadden vernomen.

Van de kandidaten werden minstens drie interviews afgenomen in Libanon, waarvan één op de verblijfplaats van betrokkene, om profiel kwetsbaarheid te bepalen en eventuele linken met België na te gaan. De criteria daarbij waren diegenen die stonden opgesomd in het protocol van 22 november 2017: a) kwetsbaarheid, meer bepaald i) gezinnen met kinderen; II) vrouwen, mannen, kinderen met een handicap of een bijzondere medische problematiek; III) ouderen; b) het behoren tot een bedreigde religieuze, etnische of culturele minderheid; c) eventuele banden met België. Ook werden in gesprekken verduidelijkt wat betrokkenen al dan niet mochten verwachten van hun overtocht naar en verblijf in België (expectation management).

Gesprekken werden gevoerd met behulp van professionele tolken (niet van Syrische of Libanese afkomst).

In Turkije gebeurde de eerste identificatie door de Syrisch-orthodoxe kerk. Interviews werden afgenomen i.s.m. team van Caritas Internationaal (België), en logistieke ondersteuning van ICMC (International Catholic Migration Commission). Omdat niet alle voorgedragen personen in aanmerking kwamen voor de “Humanitaire Corridor”, was er plaats voor enkele families meer (ook niet-christenen), beantwoordend aan de kwetsbaarheidscriteria en met banden in België.

Het Sant’Egidio-team staat in contact met volgende internationale organisaties UNHCR (in Libanon en Genève), UNICEF, UNRWA en IOM. Weliswaar mag UNHCR sinds januari 2015 geen registraties meer uitvoeren van Syrische vluchtelingen (enkel ‘prima facie’), waardoor de facto geen vluchtelingen die na die datum aankwamen in Libanon nog voor resettlement in aanmerking komen. In Turkije is de regie van de vluchtelingen vooral in handen van de nationale dienst Directorate General of Migration Management (DGMM).

De vluchten werden georganiseerd in kleinere groepen. Op 22 december 2017 kwamen de eerste twee gezinnen aan uit Libanon. Op 3 december 2018 kwam de laatste groep van 29 personen aan.

Andere aankomsten waren er op 5 februari, 26 maart, 7 juni, 22 september en 28 november. Op minder dan een jaar tijd werd het hele project dus uitgevoerd.

Van de 150 vluchtelingen waren er 49 vrouwen, 62 mannen en 39 minderjarigen. Het betrof zowel christenen (circa twee derde) als moslims (circa een derde), Arabieren zowel als Koerden.

De 150 werden opgevangen over het hele land. 101 personen werden opgevangen door de rooms-katholieke kerk, waarbij Caritas internationaal instond voor begeleiding ontvangende parochies en begeleiding asielzoekers. 12 personen door de Verenigde Protestantse Kerk van België (VPKB); 7 door de evangelische kerken; 2 door de anglicaanse kerk; 2 door de orthodoxe kerk; 5 voor de islamitische gemeenschap; 21 door Sant'Egidio zelf (waarvan één gezin door Vlos- Sint-Niklaas). Een gemengde 'Taskforce' van de betrokken organisaties volgt het onthaal en integratietraject van betrokkenen op.

De ontvangende erediensten stonden in voor het betalen van alle kosten (uitzondering: medische kosten, die werden verhaald op Fedasil) van betrokkenen tijdens de asielaanvraag.

Kandidaten moesten **niets betalen** voor overtocht, visum en opvang in België. Na erkenning en toekenning van steun of het vinden van werk, werden betrokkenen zelf voor hun financiële verantwoordelijkheid gesteld, maar werden wel nog verder begeleid bij integratie (taalverwerving, opbouw kennissenkring, toeleiding naar arbeidsmarkt,...)

De erkenning als vluchteling verliep voor de meesten snel (3 tot 4 maanden); weliswaar kregen enkele gezinnen slechts een subsidiaire bescherming toegekend (die in principe afloopt wanneer oorlogstoestand in thuisland afloopt). Op vandaag hebben tweederde van de vluchtelingen een verblijfsstatuut ontvangen en loopt de procedure nog voor de laatste twee groepen (47 personen).

Over het algemeen verloopt hun integratie vlot. De inzet van vrijwilligers en lokale gemeenschappen is daarbij cruciaal. Taalverwerving is nog in een beginnend stadium, doorstroming naar de arbeidsmarkt voor de komende tijd.

4. Vervolg

Vanuit Sant'Egidio en een aantal erkende erediensten leeft de bereidheid **om dit project te hernieuwen en uit te breiden**. "Humanitaire Corridors" zijn immers een uitstekende manier om flexibel en humaan om te gaan met het vluchtelingendrama. Ze bieden veiligheid aan betrokkenen, die hun leven niet in de waagschaal moeten werpen of aan mensensmokkelaars toevertrouwen, én de ontvangende landen, die op voorhand weten aan wie ze gastvrijheid verlenen. Ze helpen om de 'last' van de ontvangende landen als Libanon, Turkije en Ethiopië te verlichten.

Ze zijn **complementair** aan de Resettlement-programma's van de Verenigde Naties, omdat ze gebaseerd zijn op typische karakteristieken van de Humanitaire Corridor: inzet vanuit de burgerlijke samenleving/erediensten, een ernstige en pragmatische benadering in respect voor de mensenrechten, gebaseerd op een lichte en wendbare structuur. UNHCR is immers niet noodzakelijk overal actief, is vaak overmand door de vele aanvragen, en geeft zelf aan de complementaire 'Humanitaire Corridors' op prijs te stellen. ([Certificate of Appreciation](#)).

Bovendien is het 'private sponsorship model' een manier voor de levensbeschouwingen om een belangrijke maatschappelijke verantwoordelijkheid op te nemen, in samenwerking met de overheid, ten dienste van de samenleving.

Momenteel worden over eventuele hernieuwing met de verschillende partners en de bevoegde overheid verkennende gesprekken gevoerd.

Sant'Egidio ijvert ervoor dat dit model als een 'good practice' ook door andere landen wordt overgenomen (in de EU en daarbuiten).